

Kunnskapsdepartementet

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00

Telefaks 21 02 34 01

Besøksadresse Tollbugata 35

Kontingentkonto 8380 08 68621

Bankkonto annet 8380 08 68605

post@forskerforbundet.no

www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

Deres ref:

Vår ref: 35610

Vår dato: 01.02.2011

Høringsuttalelse - tiltak for å redusere antall midlertidige tilsetninger

1. Innledning

Forskerforbundet vil rose Regjeringen og statsråd Tora Aasland for å ha tatt initiativ til å redusere bruken av midlertidig tilsetning i universitets- og høyskolesektoren. Rapporten fra den partssammensatte arbeidsgruppen som Kunnskapsdepartementet opprettet angir flere mulige tiltak og utgjør et viktig grunnlag for det videre arbeidet. Et enstemmig utvalg stadfester at bruken av midlertidig tilsetning i universitets- og høyskolesektoren er for høy og må reduseres. Dette er et godt utgangspunkt for arbeidet med å redusere bruken av midlertidig tilsetning i sektoren ned mot nivået i arbeidslivet for øvrig.

Målsettingen med arbeidet må være å sikre større forutsigbarhet i karrierene ved landets høyere utdanningsinstitusjoner. Det er viktig for å kunne rekruttere de beste talentene til å velge en forskerkarriere og kunne sikre høy kvalitet på forskning og undervisning. Videre vil dette også være et viktig likestillingspolitisk arbeid i den grad kvinner i større grad enn menn velger bort usikre karrierer preget av lange perioder med midlertidig tilsetning.

Forskerforbundet gir full tilslutning til Kunnskapsdepartementets vurdering om at en rekke tiltak kan igangsettes uavhengig av høringen på arbeidsgruppens rapport. Utdanningsinstitusjonene har et hovedansvar for å rydde opp i dagens praksis med midlertidig tilsetning. I denne prosessen er det viktig at alle aktører bidrar på en konstruktiv måte i prosessen, og vi forutsetter at departementet følger opp gjennom styringsdialogen og i form av tydelig forventning om at nivået på midlertidig tilsetning må reduseres.

Forskerforbundet ber også om at den utstrakte bruken av midlertidig tilsetning av arkeologer tas med i arbeidet for å redusere andelen midlertidig tilsetning. Dette forholdet er ikke ivaretatt i rapporten fra arbeidsgruppen. Vi viser her til et opprop fra midlertidig tilsatte arkeologer i Forskerforbundet som ble overlevert statsråd Tora Aasland 01.02.2011.

Hovedpunkter i Forskerforbundets høringsuttalelse:

- Forskerforbundet støtter forslagene fra arbeidsgruppen og anbefaler at de iverksettes så raskt som mulig. På de punktene hvor arbeidsgruppen deler seg i et to støtter Forskerforbundet mindretallets merknader.
- Institusjonene må etablere oversikt over hvor mange ansatte som har vært tilsatt midlertidig i mer enn fire år i en eller flere stillinger

- Partene lokalt må drøfte bruken av midlertidig tilsetting minst en gang i året
- Kunnskapsdepartementet og Regjeringen bør ta initiativ til et lovarbeid i tråd med anbefalingene fra arbeidsgruppen.
- For å unngå misbruk av postdoktorstillingen må innholdet i stillingen tydeliggjøres og adgangen til å pålegge pliktarbeid begrenses
- Kunnskapsdepartementet bør følge opp tilrådingene fra handlingsromutvalget for å sikre institusjonene økt økonomisk handlingsrom
- Det bør utarbeides behovsanslag for antall doktorgradskandidater i norsk arbeidsliv
- Institusjonene bør vektlegge individuell oppfølging av stipendiater gjennom medarbeidersamtaler, med dialog og realitetsorientering rundt muligheter for videre karriere i og utenfor universitets- og høyskolesektoren

2. Kommentarer til kapittel 3 ”Drøfting av alternative tiltak og virkemidler”

Forskerforbundet støtter arbeidsgruppens konklusjoner i kapittel 3 bortsett fra 3.6 og 3.10 der forbundet støtter mindretallets vurderinger. Her vil vi i det følgende trekke frem forhold i kapittel 3 i rapporten som ikke er fulgt opp med tiltaksforslag fra arbeidsgruppen.

Rapporten fra arbeidsgruppen påpeker at kvinner er overrepresentert når det gjelder midlertidig tilsetting innen gruppen undervisnings- og forskerstillinger og støttestillinger for undervisnings, forskning og formidling. Forskerforbundet vil derfor fremheve betydningen av å redusere bruken av midlertidig tilsetting også som et likestillingspolitisk virkemiddel. Vi frykter at kvinner i større grad enn menn i dag velger bort en forskerkarriere til fordel for mer forutsigbare rammebetingelser andre steder. Når tallene i tillegg viser at kvinner er overrepresentert er det grunn til å ta situasjonen alvorlig.

Forskerforbundet er bekymret for det økende antall doktorgradskandidater som opplever at det ikke finnes reelle karrieremuligheter innen eget fag. Som arbeidsgruppen viser til i 3.9 er det synliggjort en del frustrasjon blant forskerrekruttene med hensyn til fremtidsmuligheter. Forskerforbundet slutter seg derfor til arbeidsgruppens oppfordring om at institusjonene bør legge stor vekt på individuell oppfølging av stipendiater gjennom medarbeidersamtaler, med dialog og realitetsorientering rundt muligheter for videre karriere i og utenfor universitets- og høyskolesektoren.

Videre er det tendenser til overproduksjon av doktorgradskandidater innen enkelte fag. Det finnes i dag ikke noen anslag for hvor mange doktorgradskandidater arbeidslivet i Norge trenger. Statistisk sentralbyrå sine behovsanalyser for arbeidslivets kompetansebehov stopper på mastergradsnivå. Forskerforbundet etterlyser derfor at det utarbeides behovsanslag som legges til grunn for dimensjoneringen av antall doktorgradskandidater.

Forskerforbundet vil også trekke frem arbeidsgruppens konklusjon i 3.12 der det understrekes at det er en sammenheng mellom myndighetenes valg av finansieringsmodell og sektorens andel av midlertidig tilsetting. Institusjonene opplever at det økonomiske handlingsrommet er lite og at en større del av ressursene bindes opp i tidsbegrensede prosjekter, eksternfinansierte oppdrag og pålagte satsninger. Den høye graden av tidsbegrensede aktiviteter gjør at institusjonene kvier seg for å tilsette i faste stillinger. Forskerforbundet mener derfor det er nødvendig å øke andelen frie midler for å gi rom for stabilitet og langsiktighet, og anbefaler at Kunnskapsdepartementet følger opp tilrådingene fra handlingsromutvalget for å sikre institusjonene økt økonomisk handlingsrom. Vi mener dette vil kunne føre til færre midlertidige tilsettinger.

3. Kommentarer til kapittel 5 "Arbeidsgruppens forslag"

Forskerforbundet støtter forslagene fra arbeidsgruppen og anbefaler at de iverksettes så raskt som mulig. På de punktene hvor arbeidsgruppen deler seg i to støtter Forskerforbundet mindretallets merknader.

Forskerforbundet understreker at det ikke er tilstrekkelig at institusjonene foretar en gjennomgang og opprydding i dagens tilsetninger. For at nivået på midlertidig tilsetting skal kunne reduseres ned mot nivået i arbeidslivet for øvrig og holde seg lavt må det iverksettes ytterligere tiltak. Her vil vi trekke frem:

- Det må innføres nye rutiner ved institusjonene som sikrer at nivået holder seg lavt.
- Adgangen til å tilsette midlertidig etter tjenestemannsloven må strammes inn.
- For å øke forutsigbarheten i sektoren må det vurderes endringer i retning av mindre ekstern finansiering, jf kommentaren i del 2 ovenfor.

3.1 Fortrinnsrett for fast tilsatte forskere på ekstern finansiering

Flertallet i arbeidsgruppen foreslår at forskere på eksternt finansierte prosjekter som hovedregel bør tilsettes fast. Dette kombineres av arbeidsgruppens flertall med et forslag om å fjerne den lovfestede fortrinnsretten for denne gruppen.

Forskerforbundet er enig i at forskere på eksternt finansierte prosjekter bør tilsettes fast, men er uenig i at dette kombineres med at den lovfestede fortrinnsretten for denne gruppen fjernes. En økende andel av de midlertidig tilsatte i undervisnings- og forskerstillinger er eksternt finansiert, fra 22,3% i 2004 til 33,1% i 2009. Til sammen er omtrent 70% av årsverkene i undervisnings- og forskerstilling på ekstern finansiering midlertidig tilsatt. Ekstern finansiering er en viktig del av finansieringen av sektoren og Forskerforbundet kan ikke akseptere at det skal medføre svakere rettigheter for de ansatte. Vi slutter oss derfor til merknaden fra arbeidsgruppens medlemmer Nustad, Olsson, Nodenes og Berg:

"Forslaget innebærer at den lovfestede retten til fortrinnsrett for fast ansatte på ekstern finansiering tas bort og erstattes av en oppfordring til UH- institusjonene om at de skal tilsette flere av de ansatte som er eksternt finansiert i faste stillinger. Ansatte på ekstern finansiering kan sies opp når inntektene bortfaller. Dersom fortrinnsretten tas bort for denne gruppen innebærer fast tilsetting ingen andre fordeler enn rett på formell oppsigelse samt noe lengre oppsigelsestid. For ansatte på ekstern finansiering er derfor fortrinnsretten den viktigste konsekvensen av å være fast ansatt. Fortrinnsrett er viktig for å sikre at det foretas en vurdering av annet passende arbeid i forbindelse med oppsigelse og for å oppnå mest mulig stabile tilsetningsforhold over tid. Disse medlemmene kan derfor ikke støtte forslaget. En stadig økende andel av UH- institusjonenes oppgaver blir eksternt finansiert. Med bakgrunn i den økende andelen ekstern finansiering er det behov for å styrke rettighetene til ansatte på ekstern finansiering samt foreta en tydeligere avgrensning av definisjonen av ekstern finansiering. Statlige bevilgninger over statsbudsjettet bør ikke komme inn under definisjonen ekstern finansiering."

I forbindelse med et arbeid for å redusere omfanget av midlertidig tilsetting er det ikke akseptabelt at stillingsvernet for fast ansatte reduseres. Videre er det slik at selv om dette kunne gitt flere fast tilsatte, så ville det ikke gitt større forutsigbarhet i karriereløpene når den faste tilsettingen i realiteten ikke innebærer et sterkere stillingsvern.

3.2 Beregning av tjenestetid for stipendiater

Flertallet i arbeidsgruppen foreslår at det ikke skal beregnes tjenestetid for stipendiater i den delen av stipendiatperioden som utgjør ren forskerutdanning. Forskerforbundet går mot forslaget og viser til merknaden fra arbeidsgruppens medlemmer Nustad, Olsson, Nodenes og Berg:

"Forslaget strider mot mandatet hvor det heter at arbeidsgruppen "skal foreslå tiltak departementet og/eller institusjonene kan iverksette for å redusere bruken av midlertidige tilsetninger i universitets- og høyskolesektoren." Forslaget vil ikke bidra til å redusere bruken av midlertidig tilsetning, men vil tvert i mot kunne øke det samlede omfanget av bruken av midlertidig tilsetning i sektoren. Forslaget innebærer at arbeidsgiver gis anledning til å tilsette doktorgradskandidater i midlertidig tilsetning i ytterligere tre år etter doktorgradsperioden før de oppnår rettigheter. Dette vil gjøre lengden på den midlertidige forskerkarrieren lengre enn tilfellet er i dag."

3.3 Rutiner ved institusjonene som sikrer at nivået holder seg lavt.

Forskerforbundet forventer at partene lokalt foretar den nødvendige opprydding i bruken av midlertidig tilsetning, og at Kunnskapsdepartementet følger opp gjennom styringsdialogen. I denne forbindelse må det etableres rutiner som sikrer at bruken av midlertidig tilsetning holder seg på et lavt nivå.

Forskerforbundet vil understreke betydningen av god dokumentasjon av bruken av midlertidig tilsetning og anbefaler sterkt at institusjonene etablerer oversikt over hvor mange ansatte som har vært tilsatt midlertidig i mer enn fire år i en eller flere stillinger. Dette vil være et helt sentralt virkemiddel for å kunne rydde opp i institusjonenes bruk av midlertidig tilsetning. Samtidig vil en slik dokumentasjon bidra til å holde bruken av midlertidig tilsetning i sjakk.

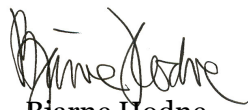
Partene lokalt må drøfte bruken av midlertidig tilsetning minst en gang i året. I denne drøftingen er det viktig at institusjonene kan legge frem dokumentasjon på hvor mange ansatte som har vært midlertidig tilsatte i mer enn fire år.

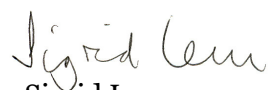
3.4 Adgangen til å tilsette midlertidig etter tjenestemannsloven må strammes inn.

Tallgrunlaget viser at den høye bruken av midlertidig tilsetning er et problem ved de statlige universitetene og høyskolene, og ikke de private. En grunn til denne forskjellen kan være at tjenestemannsloven gir større adgang til midlertidig tilsetning enn arbeidsmiljøloven. Dersom bruken av midlertidig tilsetning skal kunne reduseres ned mot nivået i arbeidslivet for øvrig mener Forskerforbundet det er nødvendig å stramme inn på adgangen til å tilsette midlertidig etter tjenestemannsloven med forskrift. Vi anbefaler derfor at Kunnskapsdepartementet tar initiativ til et lovarbeid i tråd med anbefalingene fra arbeidsgruppen.

Samtidig med at det gjøres et arbeid for å redusere bruken av midlertidig ansettelse i undervisnings- og forskerstilling er det viktig å tydeliggjøre postdoktorstillingen for å hindre misbruk av stillingen. Forskriften må angi mer om hva innholdet i en postdoktorstilling skal være slik at det blir tydelig i hvilke situasjoner stillingen kan brukes. Videre er det i dag adgang til å pålegge inntil 50% pliktarbeid og postdoktorstillingen kan på den måten brukes som en uforpliktende midlertidig vitenskapelig stilling. Forskerforbundet mener forskriften for tilsetning av postdoktor må endres slik at det kun kan pålegges pliktarbeid for ansettelse ut over tre år.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Bjarne Hodne
leder

Sigrid Lem
generalsekretær